

Anbragte unge lærer ikke det, de har brug for Af Mikkel Hvid

FOTO: BAM

* Den danske socialpædagogik udvikler ikke de kompetencer hos anbragte børn og unge, som de har brug for, hvis de skal klare sig i det moderne samfund.

Det siger lektor Inge M. Bryderup, der leder Institut for Pædagogisk Sociologi på Danmarks Pædagogiske Universitet.

Inge M. Bryderup, der er sociolog, har i sin forskning om anbragte børn og unge identificeret to socialpædagogiske tendenser, én hun kalder den individualistiske relationstænkning og én hun kalder den autoritære integrationstænkning. Tendenserne er vidt forskellige, både hvad angår metode og mål, men ingen af dem bibringer de unge tidssvarende kompetencer, mener Inge M. Bryderup.

Meningen skabes for de unge

Ligesom alle andre børn og unge skal de anbragte lære, at de har ansvaret for selv at udvikle deres identitet og deres sociale relationer, siger Inge M. Bryderup.

»Det helt specielle ved det moderne samfund er, at identiteten og relationerne ikke er givet på forhånd. Vi arver ikke en bestemt identitet eller et afstukket livsforløb fra vores forældre. Vi skal selv hele tiden på ny udvikle vores identitet og etablere relationerne. Og relationerne og hermed kompetencekravene er ikke ens i de forskellige sociale arenaer, vi færdes i. Der kræves altså en udstrakt social mobilitet af de unge.«

Og på det punkt går begge retninger galt i byen, siger Inge M. Bryderup.

Den individualistiske relationstænkning, der dominerer på de hel- og halvoftentlige døgninstitutioner, lægger ganske vist megen vægt på sociale relationer. Tendensens praktikere mener nemlig, at de

unges problemer skyldes voksensvigt i fortiden, og pædagogerne forsøger at kompensere for den misere ved at opbygge stabile og trygge relationer til de anbragte børn og unge.

Relationspædagogerne vil give de unge det, de ikke har fået med hjemmefra: god og tryk voksenkontakt.

Den individualistiske relationstænkning overser imidlertid et afgørende problem, mener Inge M. Bryderup:

»Det er de professionelle pædagoger, der etablerer en relation til de unge, og det giver ikke de unge nogle kompetencer, som de kan bruge i fremtiden; de unge lærer ikke at etablere relationer af, at pædagogerne etablerer relationer til og for dem.«

Tænkningen har også et andet problem. Den lægger så megen vægt på at kompensere for den enkelte unges særlige opvækstproblemer, at den bliver metodeløs. Relationspædagogikken har ikke et overordnet og samlet pædagogisk mål. Den enkelte pædagogs individuelle normer styrer den pædagogiske indsats. Inge M. Bryderup forklarer:

»Inden for denne socialpædagogiske tendens er der tilsyneladende stor enighed om pædagogikkens mål: De unge skal blive selvstændige og have høj livskvalitet. Men spørger man til, hvad de ord dækker over, får man helt forskellige bud, der udelukkende er styret af den enkelte pædagogs egne normer.«

Relationen er utidssvarende

Også den autoritære integrationstænkning, der dominerer de private opholdssteder, lægger vægt på relationen mellem den unge og de voksne. Her ser problemet imidlertid anderledes ud, siger Inge M. Bryderup:

»Integrationspædagogikken lægger vægt på reg-

Pædagogik i blinde

Ingen aner, om det nytter noget at anbringe børn og unge uden for hjemmet. Der er simpelthen for lidt forskning på området, siger lektor Inge M. Bryderup

Ingen ved, hvordan man bedst hjælper anbragte unge videre i livet. Selv om de anbragte børn og unge hvert år koster samfundet knapt seks milliarder, har ingen undersøgt, om anbringelserne hjælper de unge, eller hvad der skal til, for at de gør det. Området er ekstremt forskningstyndt, siger sociolog Inge M. Bryderup, der leder Institut for Pædagogisk Sociologi:

»Der findes simpelthen ingen samlede analyser af formålet med at anbringe de unge, eller af effekten af det. Vi mangler sikker viden.«

Selv var hun år 2000 med til at kortlægge specialundervisningen på anbringelsessteder og i dagbehandlingstilbud. Undersøgelsen viste, at mange af de anbragte unge ikke får den lovpligtige undervisning, men – siger Inge M. Bryderup – først med DPU-undersøgelsen fik man et samlet overblik over området og dets tilbud.

Inge M. Bryderup undrer sig over, at der forskes så lidt i anbragte børn og unge og socialpædagogik i almindelighed.

»Det er sært. Især når man tænker på, at der i Danmark anbringes 13.000 børn og unge uden for hjemmet, og hver af dem koster samfundet godt en halv million om året«. *id*

Fakta om anbragte børn

- 13.610 danske børn og unge var i år 2000 anbragt uden for hjemmet. Det var syv procent flere end i 1999.
- Antallet af anbringelser uden for hjemmet er steget markant fra 1997 til 2001
- Cirka halvdelen anbringes i familiepleje. Cirka en fjerdedel anbringes på hel- eller halvoffentlige døgninstitutioner. Omkring 15 procent anbringes på private opholdssteder. Resten anbringes på for eksempel efterskoler
- De anbragte børn koster samfundet knap seks mia. kr. om året

(Kilde: lektor Inge M. Bryderup,
Institut for pædagogisk sociologi,
Danmarks Pædagogiske Universitet)

ler, orden, grænser og struktur. Den relation, pædagogerne etablerer, bygger således på et autoritetsforhold, som ikke findes tilsvarende ret mange andre steder i samfundet i dag, og som bliver endnu mere sjældent i fremtiden. Det er altså en helt speciel relation, de unge indgår i, og erfaringerne fra den kan ikke bruges i ret mange andre sammenhænge.«

Det er samtidig et problem, at relationen etableres én gang for alle, mens det, de unge skal lære, er kontinuerligt at skabe relationerne:

»Sammenhængen, fællesskabet og meningen ér på forhånd etableret for den unge i den autoritære integrationspædagogik. Man burde i stedet etablere rammer, hvor de unge lærte at opbygge og etablere mening og sammenhæng i dialog med andre. Mobilitet, dynamik og proces er afgørende i vores samfund. Det kommer også til udtryk i de uddannelsespolitiske begreber som for eksempel livslang læring og ansvar for egen læring«.

Ingen kender effekten

Bag begge de socialpædagogiske tendenser gemmer sig endnu et problem, nemlig at relationerne og de sammenhænge, de unge anbringes i, er asymmetriske. Det er relationer mellem unge anbragte og voksne, der er ansat til netop at lave relationer til de unge. Det giver forholdet en skævhed, som gør det svært for de unge at bruge erfaringerne i deres videre liv, hvor de skal fungere sammen med jævnaldrende og ligestillede.

»Vi har altså to forskellige pædagogiske tendenser, men ingen af dem tager udgangspunkt i de kompetencekrav, som det moderne samfund stiller til os alle og dermed også til de anbragte børn og unge«, opsummerer Inge M. Bryderup. ▲